

שלום בית – לא רק סיסמה!

על חשיבותם וערכם הגדול של חיי נישואים תקינים ועל ההשקעה הנדרשת להשגתם

הרב חיים בן גיגי

עריכה ועיבוד: רמה גנזל, דבורה רוזנברג

אוכלוסיית היעד: כיתות י"א–י"ב | זמן: שני שיעורים | מספר המשתתפים המומלץ: 20–25
ציוד נדרש: מקרן, מחשב נייד, מסך ורמקולים; לוח.

רציונל

אחת הסיבות המרכזיות למשברים הפוקדים זוגות רבים היא אי הכרת החשיבות של הנישואים והתנאים ההכרחיים ליצירת חיי משפחה מתוקנים. כל עוד החשיבות העליונה של חיי הנישואים לא תהיה ברורה לבני הזוג, הם יתקשו מאוד להבליג ולוותר זה לזה. כמו כן, הם יתקשו להשקיע כראוי (וקל וחומר למסור את הנפש) למען השלום והאהבה ביניהם.

ביחידה זו ניגע בשתי הנקודות הנ"ל נגיעה ראשונית מתוך עיון באיגרת של אחד מאדמו"רי חב"ד הריי"צ זצ"ל, החותן של הרבי האחרון מליובאוויטש, ובקטעים אחדים פרי הגותו של הרב קוק זצ"ל.

מטרות

1. הכרת התכונות הנצרכות לחיי משפחה תקינים;
2. הבנת מקומם המרכזי של חיי הנישואים.

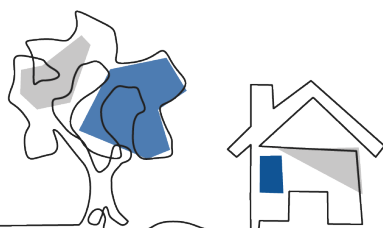
מהלך ההפעלה

שלב ראשון

שאלה לפתיחת הלימוד

← מהי התכונה המרכזית שעל כל אחד מבני הזוג להביא לידי ביטוי במרחב הזוגי כדי להבטיח חיי משפחה תקינים?

נרכז את תשובות התלמידים ב"ענן מילים" בעזרת היישומון מנטימטר (Mentimeter). התכונות שיוצעו על ידי רבים – תבלוטנה.

שלב שני

נפתח דיון סביב התכונות שהתלמידים העלו, ונבקש מהם להסביר מדוע לדעתם התכונה שציינו היא התכונה המרכזית. לאחר מכן נוכל לבקשם להתמקד בתכונות שזכו ב'מקום גבוה' (רבים ציינו אותן), ונקיים דיון קצר בעניינן.

שלב שלישי

שלב זה ייוחד ללימוד איגרת א'קפ שכתב האדמו"ר הרי"צ.

הרי"צ כותב איגרת מיוחדת במינה (בעולם החסידי לא מקובל שאדמו"ר כותב לאישה), ובה הוא מתייחס לפנייתה ופורס לפנייה ולפני בעלה עקרונות מרכזיים בענייני שלום בית.

ראשית, הוא קובע שחיי משפחה דורשים השקעה רבה של זמן ואנרגייה משני בני הזוג. הוא מונה רשימה של אחד עשר יסודות, הנדרשים ע"פ התורה לצורך קיום חיי משפחה תקינים:

"הבנה, מאמץ, מסירות, סבלנות, טוב לב, ניקיון, ניהוחות, הופעה מסודרת, מצב רוח שמה, הסברת פנים והנהגה ידידותית".

הוא מציין את החשיבות הגדולה בנטילת חלק בחיי הקהילה, אבל מגדיר סדרי עדיפות ברורים: תחילה יש לבנות את הבניין האישי. בניית קודמת לבניית הבית הכללי. הרבי מגלה לבני הזוג שהמכתב עורר בו צער גדול מאוד בשל ההבנה שעלתה ממנו, ולכן הוא מוצא לנכון להסביר להם שעליהם לפעול תחילה למען ביתם שלהם, כי כל היתר – תורה ומצוות, בריאות, ילדים, פרנסה, להיות אהוב ונחמד על הבריות – תלוי בבניינו התקין של הבית הזה.

(תקציר איגרות קודש לאדמו"ר הרי"צ, כרך ה, עמ' נו, איגרת א'קפ)

[כדאי לעיין באיגרת בשלמותה]

שאלות לדיון

← מה מלמדת אותנו העובדה שאדמו"ר כותב מכתב מפורט לאישה שפנתה והעובדה שביקש גם לטלפן לאישה הפונה ולשוחח איתה? (מן העובדה שאדמו"ר, שהוא איש ציבור עסוק מאוד, מוצא זמן להתקשר לאנשים, ובעיקר מכך שהוא רואה לנכון לפנות בעצמו לאישה – יש בוודאי ללמוד על החשיבות העצומה של שלום הבית בעיניו.)

← ציינו חמישה תחומים שבהם נדרש מאמץ מצד שני בני הזוג (תכונות שעליהם להשתדל לטפח) כדי שישורר ביניהם שלום בית.

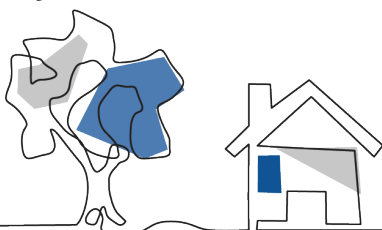
למנחה: הרי"צ מציין שבניין בית בישראל דורש השקעה רבה של זמן ואנרגייה. הוא מפרט רשימה של אחת עשרה תכונות שנדרשות לשם כך. בשלב זה אפשר להשוות בין הרשימה שלו לתכונות שהתלמידים העלו ולדון בהן. בית בישראל הוא דבר גדול, ולפי גדולו וערכו כך המאמץ הנדרש לבניינו: הזמן והמשאבים שיש להשקיע בבניית בית קטן שונים לחלוטין מאלה הנצרכים לבניית גורד שחקים. כך בבניין הרוחני: ככל שערכו רם – ההשקעה (של משאבים מכל הסוגים) הנדרשת לבנייתו גדולה יותר.

* התוכלו – לאור דברי האדמו"ר – לשער מהו הרקע לפניית האישה אליו?

* מה קובע הרי"צ באופן חדי-משמעי?

אין ספק שראוי שאדם יתרום לענייני הכלל, אבל התמסרותו לבניין חיי המשפחה קודמת. אדם אינו יכול לפטור את עצמו מן ההשקעה והעמל הנדרשים לבניין ביתו. חיי המשפחה הם הערך העליון הקודם לכל הערכים האחרים בחיי האדם! וההשקעה הנדרשת לבנייתם כהלכה היא חובתו הבסיסית, והיא קודמת להתמסרות לכל דבר אחר.

בתנ"ך ובדברי רבותינו ז"ל אפשר למצוא דוגמות מגוונות המלמדות על הצבת חיי המשפחה בראש סולם הערכים. נסתפק בשתיים – אחת מן התנ"ך, ואחת – מספרות חז"ל.

מקור מס' 1 – שמואל ב ג, יג

"וַיֹּאמֶר טוֹב אֲנִי אֶכְרֹת אֶתְךָ בְּרִית אֶךְ דָּבָר אֶחָד אֲנִכִּי שְׂאֵל מֵאֶתְךָ לֵאמֹר לֹא־תִרְאֶה אֶת־פָּנַי כִּי אִם־לְפָנַי הִבִּיאֶךָ אֶת מִיכַל בַּת־שָׂאוּל בְּבֶאֱדָה לְרֵאוֹת אֶת־פָּנַי."

כשבני בנימין באו להכתיר את דוד למלך על ישראל, הוא ביקש שקודם לכול יביאו את מיכל אשתו. מדברי דוד עולה שאפילו כאשר עסוקים בבניין המלכות בישראל ובעניינים גדולים, הכול נבנה על גבי השותפות המלאה בינו לרעייתו. שותפות זו היא הבסיס.

מקור מס' 2 – תלמוד בבלי, ברכות כז ע"ב

אתו ואמרו ליה: ניהא ליה למר דליהוי ריש מתיבתא? אמר להו: איזיל ואימליך באינשי ביתי. אזל ואמליך בדביתהו... [תרגום: באו לשאול את רבי אלעזר בן עזריה אם הוא מסכים להיות ראש ישיבה. ענה להם: אלך ואתייעץ עם אשתי. הלך והתייעץ עם אשתו.] רבי אלעזר בן עזריה הבין שלקבלת ההחלטה עליו להקדים התייעצות משפחתית, משום שהמשפחה קודמת לתפקיד הציבורי.

שאלה לדיון

← הרבי הר"צ ביטא באיגרתו לאישה צער: "היה לי צער גדול מאד... חיי המשפחה". על מה הצמער הר"צ?

אנשים רבים מתייחסים לחיי המשפחה בקלות ראש ומקבלים אותם כמובנים מאליהם. לפי היהדות חיי המשפחה הם מהות מרכזית בחיי האדם, הם אידיאל עליון. משום כך ראוי להתייחס אליהם ואל בנינים בכובד ראש, ולהיות נכונים להשקעה ולרצינות הנדרשות כדי להצליח במשימה.

שלב רביעי

שלב זה ייוחד לעיון בדברים שכתב הרב קוק על היחס בין הפנים לחוץ בבניין הבית

עין אי"ה / הרב קוק

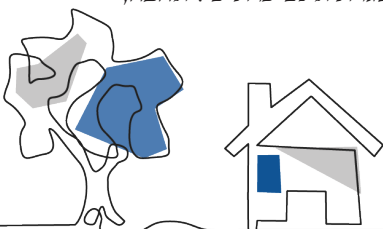
תניא רבי אומר לעולם לא ירבה אדם רעים בתוך ביתו כו'.

(הראי"ה קוק, עין אי"ה, ירושלים: מכון הרצי"ה קוק, ברכות ב, פרק תשיעי שטו [סג ע"א])

שאלות לדיון

- ← איך ניתן להבין את דברי חז"ל בהקשר של חיי חברה? מדוע הגבילו אותנו?
- ← מה פירוש האמירה ש"חיי המשפחה היא ראשית הצדק"? איך מנמק הרב (בהמשך דבריו) את החשש של חז"ל?

דברי הרב קוק שופכים אור על האתגר העומד לפני כל זוג הבונה את ביתו בישראל. פעמים רבות, זוגות צעירים עשויים להמשיך בתוך הזוגיות הטרייה את מתכונת החברויות שקדמה לנישואים, ללא שינוי בדפוסי הקשרים. בהתנהלות כזאת טמונה סכנה: חיי החברה חשובים, אבל לפיתוחם יש להקדים ולבסס אינטימיות וחיי משפחה יציבים. ריבוי הרעים בתוך הבית יכול להפר את האיזון בין פנים לחוץ ולפעור סדקים בחיי המשפחה ואפילו להרוס אותם. על הזוג, בכל שלבי החיים, ובמיוחד בשלבים הראשונים, להסב את מלוא תשומת הלב לדרך הייחודית שלהם כדי לבנות מסגרת אינטימית של אהבה,

אחוזה, שלום ורעות. בני הזוג צריכים לבדוק מהם הגורמים שהשפעתם רצויה לחייהם ולקרבה שהם בונים, ומהם הגורמים שהשפעתם אינה רצויה, ויש להישמר מפניה. חז"ל שמים דגש במילים "ריבוי" ו"ביתו", כלומר: יש לאפשר כניסה מן החוץ אל הפנים באופן מחושב ומבוקר מאוד כדי שלא לחבול בבניית האינטימיות בין בני הזוג. הקפדה כזאת תאפשר לבנות את הבית על בסיס איתן, ומתוך אותו בסיס יוכל האדם לתרום לבניין החברה.

מקורות נוספים מתוך כתבי הרב קוק

... השלמת הבית בארחות צדק היא ההתחלה להצלחת החברה בכללה...

(הראי"ה קוק, עין אי"ה, ירושלים: מכון הרצי"ה קוק,

שבת א, פרק שני קפב)

שאלה לדין

← מדוע השלמת הבית חשובה כל כך להצלחת החברה? מה יש בהשלמת הבית (איזו סגולה טמונה בה) שעושה אותה ל'צעד ראשון' להצלחת החברה? תנו דוגמאות.

אין לנו באנושיות דבר נקדש וראוי להיות מרומם כקדושת קשר ברית הנשואין.

(שם, פרק ראשון עה)

שאלה לדין

← לפי דברי הרב קוק בפסקה זו, כיצד משפיעה החשיבות שייחסו בני הזוג לקשר הנשואין על חיי הנשואין שלהם?

...הכח הראשי הפועל בחיי הכלל לקבע להם צורתם הנאותה והמתאימה....

(שם, פרק שני רלא)

שאלה לדין

← מהי שאיפתו של כל אדם?

סיכום

ביחידה זו ניסינו לגעת ביסודות הנדרשים לבניית זוגיות מוצלחת ויציבה לאורך זמן, וכן נגענו בערך העליון של חיי המשפחה "לדורי דורות". לא רק אושרו האישי של הפרט תלוי בהם, ולא רק עבודת ה' שלו: בניין הדורות תלוי ביחסי בני הזוג ובאהבה והשלום שישררו ביניהם.

